

Parlogen i Nyhyttan, Vika sn

Dendrokronologisk "förstudie"

av Torbjörn Axelson, september 2011

I samband med Dalarnas Timmerhusakademis studieresa till den byggnadsminnesförklarade parlogen i Nyhyttan [60° 29' 51" N, 15° 47' 55.7" E](#), Vika socken, diksuteradse om inte den tidigare gjorda dendrokronologiska undersökningen borde kompletteras. Tidigare är de fasettuggna fem nedersta stockvarven daterade till vintern 1472/73, medan de övriga varven (liksom golvet) inte daterats. De övre stockvarven (utom de allra översta, som är sentida) har likartade knutar som de första, men är av rundtimmer, där barken fläktas av, nästan utan märken efter verktyg. I många fall har även kvistar lämnats att sticka ut någon centimeter! Vid diskussionerna lutade vi åt att åtminstone vissa av dessa stockar gav intryck av att vara gran. Provtogs ur minst en av dem för den ursprungliga dateringen, men kunde då inte dateras.¹ Jag smög med viss vanda åt mig tre prover ur stockarna A7a-A9a (räknat från södra sidan och sylstocken inkluderad) och fotograferade dessutom det synliga årsringsmönstret på stockarna C3b-C5b, dock med bristfällig dokumentation och utan kalibreringsremsa.

Parlogen med några av studieresans deltagare ännu kvardröjande.

Från fotografierna kan en kronologi omfattande 91 år skapas, vilken ger en rimlig bekräftelse den tidigare gjorda dateringen 1472. De tre borrhöven som ger en kurva som omfattar 75 år, visar att dessa runda stockar är av gran, fällda vid ett tillfälle, men de kunde inte dateras. Yttersta årsringen är fullständig på de tre proven, vilket i kombination med iakttagelsen att barken kunnat avlägsnas mycket enkelt, tyder på att träden fällts i eller omkring maj månad. Referenskurvorna för gran går dock endast tillbaka till början av 1500-talet med någorlunda styrka, och skulle timret vara från 1400- eller 1500-talet, kan knappast någon datering förväntas.²

Om åtminstone några av de runda stockarna visar sig vara av tall, bör det finnas goda chanser att hela denna byggnadsdel kommer att gå att datera med hjälp av dem. Det skulle också - särskilt om man är någorlunda generös med antalet stockar som provtas och åldern visar sig vara hög - förhoppningsvis kunna ge en mycket värdefull komplettering av referensmaterialet för grankronologin och inte bara en bättre förståelse av byggnadshistorien.

Cybis CDendro, Algorithm: Proportion of last two years growth (2,0,T)
Correlations between best references and
Nyhtn0m.wid dated to 1472 with corr >= 0.20 and with overlap >= 91
Results sorted according to decreasing correlation coefficient values.

	Corr	T- Test	Over lap		
all...	0.42	4.37	91	based on 8 members	
se007	0.46	4.94	91	931-1888 Dalarna region (Lunds Universitet, "extraterrestrial")	PISY
SödraDal	0.36	3.65	91	1362-2005 Södra Dalarna	PISY
Älvdalen	0.36	3.62	91	1317-1613 Älvdalen, Dalarna	PISY
GagnefSo	0.33	3.33	91	1362-1831 Gagnef-Djura	PISY
JutFr-PI	0.30	2.99	91	1312-1585 Härbre från Pärnäs, Mora	PISY
BjörboGr	0.24	2.36	91	1366-2004 Swed305 Björbo+Grangårde	PISY
JAEMTUA	0.24	2.33	91	1107-1827 JAEMTUAL Jämtland, historisch;	PISY
swed022w	0.20	1.88	91	1128-1987 Gotland (Schweingruber)	PISY

Interiör mot öster

Runristningen.

Noter

- ¹ Klas Håkan Landström, muntl.
- ² Man kan aldrig dra några slutsatser utifrån en utebliven datering, eftersom den kan bero på vad som helst. Från dendrokronologisk synpunkt vet vi alltså ännu ingenting alls om dessa stockars ålder!

PDF-kopia av <http://taxelson.se/dendro/obj/Nyhtn.htm>. Denna och andra dendrokronologiska studier av T. Axelson återfinns på taxelson.se/dendro/obj/

Nyhtn0 1 Nyhyttan, Vika sn, Dalarna PISY
Nyhtn0 2 Sweden Pinus sylvestris 1381 1472
Nyhtn0 3 T. Axelson
Nyhtn0 #### Measurements from uncalibrated photos of existing surfaces on prisma hewn timber i wall towards road.
Nyhtn01 1420 337 328 342 262 276 211 215 206 159
Nyhtn01 1430 168 215 197 211 229 206 159 122 126 173
Nyhtn01 1440 164 136 131 159 243 234 225 201 220 248
Nyhtn01 1450 248 201 154 136 164 145 154 131 160 140
Nyhtn01 1460 159 168 150 150 122 136 150 154 126 117
Nyhtn01 1470 65 61 56 999
Nyhtn03 1423 412 544 444 408 385 286 324
Nyhtn03 1430 305 239 155 173 216 164 136 71 122 197
Nyhtn03 1440 211 207 108 132 169 188 155 117 159 141
Nyhtn03 1450 160 178 117 150 179 122 164 155 160 117
Nyhtn03 1460 146 103 127 136 80 112 100 108 80 94

Nyhtn03 1470 94 999
 Nyhtn03 #### ej vk
 Nyhtn03b1419 421
 Nyhtn03b1420 435 412 295 337 341 332 304 290 239 276
 Nyhtn03b1430 276 215 164 182 192 154 154 70 117 182
 Nyhtn03b1440 211 168 108 131 159 140 173 131 145 126
 Nyhtn03b1450 140 168 136 145 173 122 150 150 159 136
 Nyhtn03b1460 131 126 140 140 98 112 89 117 98 131
 Nyhtn03b1470 103 122 122 999
 Nyhtn05 1381 457 614 338 414 495 462 304 280 266
 Nyhtn05 1390 224 228 185 257 218 257 233 219 185 205
 Nyhtn05 1400 166 152 143 105 100 142 115 114 152 166
 Nyhtn05 1410 158 128 134 185 157 100 109 119 138 142
 Nyhtn05 1420 129 99 110 90 115 75 100 105 67 81
 Nyhtn05 1430 91 105 109 85 76 67 52 36 38 42
 Nyhtn05 1440 34 30 33 38 62 76 62 52 76 95
 Nyhtn05 1450 90 86 71 72 95 76 100 85 95 81
 Nyhtn05 1460 76 85 114 105 76 95 91 118 128 176
 Nyhtn05 1470 119 95 124 999
 Nyhtn06 1409 281
 Nyhtn06 1410 318 344 288 239 235 174 178 267 286 277
 Nyhtn06 1420 235 253 272 230 164 146 122 155 127 169
 Nyhtn06 1430 146 150 178 164 188 145 103 84 108 122
 Nyhtn06 1440 99 103 108 145 202 183 197 150 164 183
 Nyhtn06 1450 192 211 122 132 155 81 122 131 160 178
 Nyhtn06 1460 178 150 206 169 131 160 137 164 155 131
 Nyhtn06 1470 136 103 113 999
 Nyhtn0m 1381 108 152 88 112 140 136 94 90 89
 Nyhtn0m 1390 78 83 70 101 90 110 103 101 89 102
 Nyhtn0m 1400 86 81 79 60 59 87 73 75 103 102
 Nyhtn0m 1410 108 105 100 115 106 74 80 104 119 119
 Nyhtn0m 1420 116 111 112 102 109 96 92 99 80 89
 Nyhtn0m 1430 91 97 95 92 99 84 68 48 59 79
 Nyhtn0m 1440 76 70 61 78 114 116 114 95 115 129
 Nyhtn0m 1450 133 134 98 102 128 94 121 115 133 122
 Nyhtn0m 1460 128 124 150 141 106 130 123 147 139 159
 Nyhtn0m 1470 124 110 125 999

Nyhtn0 1 Nyhyttan, Vika sn, Dalarna PISY
 Nyhtn0 2 Sweden Pinus sylvestris 1381 1472
 Nyhtn0 3 T. Axelsson

#Measurements from uncalibrated photos of existing surfaces on prisma hewn timber i wall towards road.
 #CDENDRO DC This chronology is intended for crossdating purpose only! Standardization: NegExpDetrend SumByStem=Yes
 Nyhtn013819990 01084 11523 1 875 11121 11399 11363 1 936 1 901 1 892 1
 Nyhtn01390 782 1 831 1 702 11014 1 897 11097 11034 11011 1 887 11017 1
 Nyhtn01400 856 1 814 1 793 1 600 1 594 1 874 1 728 1 747 11031 11025 2
 Nyhtn014101085 21048 21005 21150 21058 2 737 2 805 21042 21190 21186 3
 Nyhtn014201161 41113 41116 41018 41087 4 956 4 923 4 987 4 795 4 889 4
 Nyhtn01430 911 4 970 4 954 4 916 4 990 4 842 4 677 4 475 4 592 4 789 4
 Nyhtn01440 755 4 695 4 614 4 778 41139 41161 41143 4 949 41150 41287 4
 Nyhtn014501332 41345 4 978 41024 41277 4 938 41214 41146 41327 41223 4
 Nyhtn014601282 41239 41503 41414 41057 41300 41227 41474 41390 41591 4
 Nyhtn014701239 41105 41251 49990 09990 09990 09990 09990 09990 09990 09990 0

Nyhtn1 1 Nyhyttan, Vika sn, Dalarna PCAB
 Nyhtn1 2 Sweden Picea abies 6030N1547E 7926 8000
 Nyhtn1 3 T. Axelsson

Nyhtn10a7926 246 195 317 241
 Nyhtn10a7930 282 296 283 363 329 373 294 301 297 282
 Nyhtn10a7940 295 295 319 235 258 277 279 227 197 184
 Nyhtn10a7950 214 219 239 294 232 221 214 233 240 161
 Nyhtn10a7960 152 99 81 92 129 170 141 142 86 124
 Nyhtn10a7970 115 105 116 110 103 111 102 109 101 100
 Nyhtn10a7980 107 117 151 147 103 143 129 115 111 84
 Nyhtn10a7990 102 103 118 106 115 90 86 94 94 80
 Nyhtn10a8000 85 999

Nyhtn10a#### A7a (från söder och syll inräknad) vk. PCAB
 Nyhtn11a7927 291 260 261
 Nyhtn11a7930 275 265 244 246 272 360 265 347 300 247
 Nyhtn11a7940 254 253 225 192 163 154 165 128 129 102
 Nyhtn11a7950 163 174 175 197 173 139 167 157 155 118
 Nyhtn11a7960 107 104 80 114 105 112 98 94 97 83
 Nyhtn11a7970 70 76 68 73 63 65 60 57 59 71
 Nyhtn11a7980 75 92 92 115 75 92 94 88 70 66
 Nyhtn11a7990 71 68 73 73 68 45 40 41 43 55
 Nyhtn11a8000 48 999

Nyhtn11a#### A(a (från söder och syll inräknad) vk. PCAB
 Nyhtn12a7937 277 320 405
 Nyhtn12a7940 497 423 369 314 307 339 314 257 221 233
 Nyhtn12a7950 277 322 292 356 336 285 292 314 247 207
 Nyhtn12a7960 174 198 167 189 218 257 144 144 111 123
 Nyhtn12a7970 115 101 107 102 97 95 97 102 102 87
 Nyhtn12a7980 93 89 115 105 83 115 121 100 89 70
 Nyhtn12a7990 85 98 102 87 96 81 76 86 105 102
 Nyhtn12a8000 90 999
 Nyhtn12a#### A9a (från söder och syll inräknad) vk. PCAB